

A magyarországi nemzeti geoparkok szakmai koncepciója

A Magyar Geopark Bizottság,

valamint

a természetvédelemért felelős miniszter

által elfogadott változat

Tartalomjegyzék

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	3
I. BEVEZETÉS	5
II. HELYZETELEMZÉS	7
1.1. Előzmények	7
1.2. Működési és szabályozási keretek	8
2. Geoparkok Magyarországon	9
2.1. A jelenleg működő geoparkok bemutatása	9
2.2. A geoparkokra vonatkozó hazai szabályozás, tervezés	11
2.3. A natúrparki működés tapasztalatai Magyarországon	12
2.4. SWOT elemzés	12
III. NEMZETI GEOPARK KONCEPCIÓ	14
3. A nemzeti geopark fogalma, céljai, jellemzői	14
3.1. A nemzeti geopark definíciója	14
3.2. A nemzeti geoparkok alapvető célkitűzései	14
3.3. A nemzeti geoparkok főbb tevékenységi körei	14
4. A nemzeti geopark létrehozásának feltételei	15
4.1. Szakmai feltételek	15
4.2. A nemzeti geopark munkaszervezete	16
4.3. Az együttműködés gyakorlati megvalósítása	16
5. A nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás és visszavonása	17
5.1. Egyeztetési szakasz	17
5.2. Felterjesztési szakasz	17
5.3. A nemzeti geopark elnevezés használata	18
5.4. Felülvizsgálat	19
5.5. A munkaszervezethez való csatlakozás, illetve kilépés a munkaszervezetből	19
5.6. A nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás visszavonása	20
6. A Konceptióból adódó feladatok végrehajtása	20
IV. MELLÉKLETEK	22

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A geopark fogalma hazánkban jelenleg jogszabályi szinten nincs meghatározva. Jelen dokumentumban – a külföldi tapasztalatok és a hazai működési gyakorlat alapján – a geopark fogalmát egyszerre értjük egy szakmailag körülhatárolt területre és egy önszerveződő alapon létrejött szervezetre is. Nemzetközi téren az UNESCO Nemzetközi Földtudományi és Geoparki Program (IGGP) alapszabálya, illetve az ehhez kapcsolódó „UNESCO Globális Geoparkok alapszabálya és működési irányelvei” tartalmazzák a geopark definícióját, amelyek alatt értelemszerűen az UNESCO Globális Geoparkokat (UGG) kell érteni.

Hazánkban jelenleg két UNESCO Globális Geopark működik, de több térségben is megfogalmazódott már annak az igénye, hogy a földtudományi természeti értékek fontosságára felhívják a figyelmet, illetve ezekre alapozva segítsék elő a térségben megvalósuló fenntartható geoturisztikai és egyéb fejlesztéseket.

Újabb magyarországi Geoparkok létesítését, működését és fenntartását jelenleg az nehezíti leginkább, hogy nem alakult még ki szabályozó-támogató hazai jogszabályi környezet, és nincsenek kiszámítható működési-fejlődési irányok. Az eltérő földrajzi, történelmi, társadalmi, jogi és gazdasági viszonyok és hagyományok miatt a nemzetközi összehasonlítás, az alkalmas külföldi működtetési rendszerek átvételének lehetősége igen korlátozott, ugyanakkor a már létrejött hazai geoparkok működési tapasztalatait érdemes alaposan megvizsgálni. Hazai vonatkozásban a natúrparkokkal való összehasonlításnak, az ezek működtetéséből való ötletmerítésnek van talán a legnagyobb realitása. Hozzá kell tennünk, hogy bár a geoparkok esetében a tevékenység hangsúlya sokkal inkább egyértelmű, a működés és a szakmai megvalósítás módja – a natúrparki példához képest – eltérő lehet.

Az UNESCO Globális Geopark cím megszerzése hosszadalmas folyamat, és számos szigorú kritériumnak kell hozzá megfelelni. Ugyanakkor felkarolásra érdemesek lehetnek azok az alulról jövő hazai kezdeményezések is, amelyek keretében egyes térségek elköteleződnek földtudományi értékeik hosszú távú megőrzése, saját közösségeikkel és a nagyközönséggel történő megismertetése mellett. Ezért indokolt a geopark típusú kezdeményezések támogatása és összefogása, a szakmai együttműködési keretek megteremtése és egy koherens hazai szabályozási rendszer kialakítása annak érdekében, hogy olyan területek is kihasználhassák kedvező lehetőségeiket, amelyek nem akarnak feltétlenül az UNESCO Globális Geoparkok Hálózatának (a továbbiakban: UGG Hálózat) tagjai (is) lenni.

Az Agrárminisztérium a Magyar Geopark Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2016. évi létrehozásával egyértelmű lépést tett a geoparkok koordinációja és az egységes hazai szabályozás megteremtése felé. Erre az alapra építkezve javasoljuk a **nemzeti geopark** kategóriájának létrehozását, amelyhez kapcsolódóan, jelen koncepció keretén belül kidolgoztuk a nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás részletes rendjére, a felülvizsgálat, ellenőrzés, visszavonás menetére vonatkozó tervezetet.

A geopark fogalmának egyértelmű meghatározásához, illetve a *nemzeti geopark* elnevezéshez való hozzájáruláshoz kapcsolódó normatív szabályok bevezetéséhez szükséges a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban Tvt.) módosítása, illetve új végrehajtási rendelet megalkotása. A nemzeti geoparkokkal kapcsolatos jogi szabályozás megalkotása során figyelembe kell venni, hogy - hasonlóan a natúrparkokhoz - alapvetően alulról jövő kezdeményezéssel jönnének létre, ezért létesítésük és működésük esetében - a túlszabályozás elkerülése érdekében - csak a főbb keretek megadása a cél.

A nemzeti geoparkokra vonatkozó, készülő szabályozásnak összhangban kell lennie az IGGP alapelveivel, és elő kell segítenie a nemzeti geoparkok megalakulását, működését, ezzel együtt egy jól működő, biztos szakmai alapokon nyugvó rendszer és egy megbízható, szakmailag megalapozott nemzeti geoparki hálózat kiépítését. A nemzeti geopark szinthez kapcsolódó szabályozási környezetet, és a szakmai követelményeket az UGG Hálózattal való szakmai kompatibilitást figyelembe véve úgy szükséges megalkotni, hogy a létrejövő nemzeti geoparkok – szándékuk esetén – a későbbiekben eséllyel indulhassanak az UNESCO Globális Geopark cím elnyeréséért is. Ennek a feltételrendszerét a Bizottság által megbízott munkacsoport dolgozta ki.

I. BEVEZETÉS

A természetközeli tájak értékeinek és a velük szimbiózisban élő helyi közösségek kulturális, gazdálkodási hagyományainak megőrzése és fenntartható megújítása bolygónkon mindenhol csak az **ott élő emberek tudatos közreműködésével és egyetértésével** lehetséges. Folyamatosan átalakuló világunkban ennek a felismerésnek a hatására nemcsak a természet védelmének szigorú kereteit biztosító védett természeti területek jöttek létre, hanem a helyi közösségek aktív részvételével formálódó natúrparkok és geoparkok helyi mintái, hálózatai is.

A nemzetközi geopark-mozgalom alapját természeti környezetünk egy speciális része, a természetes növény- és állatvilág mellett a megőrzésre szintén „alanyi jogon” érdemes **földtudományi örökség** képezi. A geoparkokban elsőbbséget élveznek tehát a földtudományi természeti értékek, de hangsúlyos szerep jut az élő és élettelen természeti környezet, valamint a történelmi-kulturális örökség egyidejű és együttes bemutatásának is. Ez utóbbi tekintetben a geoparkok szoros kapcsolatot ápolnak a kulturális örökségvédelemmel is.

Az elmúlt 50 év nemzetközi tapasztalatai alapján a natúrparkok és a geoparkok (pontosabban az őket létrehozó, bennük egymással folyamatosan együttműködő közösségek és szervezetek) képesek a táj élettelen elemeinek és élővilágának, valamint az ember életfeltételeinek, illetve érdekeinek az összehangolására.

A geoparkok világszerte – jelentős számban **alulról jövő kezdeményezésként** létrejött – hosszú távon is **működőképes** szerveződések, amelyek alapvető célja a geológiai változatosság (geodiverzitás) védelme, a földtudományi örökség bemutatása, az értékfókuszra és fenntarthatóságra irányuló szemléletformálás. A földtudományi természeti értékek közérthető módon történő bemutatása, fenntartható hasznosítása révén jelentős **geoturisztikai**, ez által pedig **település- és térségfejlesztési** szereppel is bírnak.

A geoturizmus, mint a turizmus (azon belül is a fenntartható ökoturizmus) speciális és napjainkban egyre gyorsabban fejlődő ága, egyrészt a földtudományok iránt érdeklődőket tekinti célközönségnek, másrészt (és talán ide tartoznak többen) a földtudományi értékeket kevésbé ismerőket. Az első csoportnál az ismeretek iránti érdeklődés kielégítése, a második csoportnál a geoértékek iránti érdeklődés felkeltése tekinthető fő célként. A földtudományi értékek, ismeretek bemutatása, turisztikai célterületként való felhasználása a turizmus ágazatban csak az utóbbi évtizedekben erősödött fel, sok esetben éppen a geopark kezdeményezéseknek is köszönhetően.

A nagyközönség tekintetében a geológiai ismeretek kevésbé számottevőek, mint például a történelmi vagy biológiai ismeretek. Ennek is köszönhető a geoturizmus hosszú idejű háttérben maradása. Másik hátráltató tényező, hogy a geoturizmus célterületei régióként változó sűrűségűek más turisztikai területekhez képest, hiszen ehhez mindenképpen megfelelő geológiai adottságok szükségesek. Tehát a célobjektumok (geosite-ok, geotopok, „geodiverzitás objektumok”) elsősorban földtani, geomorfológiai érdekességek, látványosságok, de más értékekhez, turisztikai célpontokhoz kapcsolódóan is lehet földtani ismereteket átadni, geoturisztikai vonzerőt növelni. Ilyen lehet például egy történelmi épület, melynek esetlegesen a földtani környezet lehet érdekes (pl. sziklára épült), vagy maga az építőanyag hordozhat érdekes földtani információkat (pl. a belpátfalvi középkori apátság homlokzatának díszítésére használt tufák sokszínűsége). Egyéb kultúrtörténelmi vonatkozásokhoz is kapcsolható másodlagosan földtudományi bemutatás, ezáltal geoturisztikai fejlesztés. Például egy bronzkori, vaskori földvárnál is lehet beszélni a terület kiválasztásának „földtani”, „geomorfológiai” szempontjairól (pl. a Bükkben általában palás, tufás területeken található), az életükhöz szükséges nyersanyagok (így az ivóvízként használt források, a fém eszközeik készítéséhez felhasználható nyersanyaglelőhelyek helyzete, geológiája, egyéb használati tárgyaik nyersanyagai, stb.) földtani vonatkozásairól. Kiemelhető még a bányászati, ipartörténelmi emlékek földtani vonatkozásainak bevonása is. Ezért tekinthető a geoturizmus minden specialitása mellett mégis komplexnek.

Kulcsfontosságú szempont, és egyben meghatározó feladat a **földtani örökség értékének és jelentőségének tudatosítása a helyben élők körében**, amely nélkül elképzelhetetlen a helyi közösségek bevonása a geopark tevékenységeibe (Digne Convention, 1991).

A geopark szervezetek olyan értékalapú, fenntartható működésre törekednek, amelynek révén a helyben élők gazdasági érdekei a térségben található természeti és táji értékek megóvásával harmonizálva juthatnak érvényre. Együttműködő partnerek változatos körével karöltve kapcsolódnak be a környezeti nevelésbe, oktatásba és tudományos kutatásokba. A geoparkok tehát nem csupán a „kövekről” szólnak, hanem a helyi közösségekről, a kezdeményezés mögött álló szervezetről, és az egyedi, működőképessé szakmai programról.

Jelen koncepció célja, hogy az elmúlt évtizedek hazai és külföldi tapasztalatainak figyelembe vételével kijelölje azt az utat, amely a jelentős földtudományi természeti örökséggel rendelkező tájaink számára egyszerre hordozza magában ezen értékek fenntartható védelmének, bemutatásának és hasznosításának esélyét.

Jelen dokumentumban célja továbbá, hogy – a szakmai párbeszéd elindítása céljából – összefoglaljuk a tervezett nemzeti geopark szinthez kapcsolódó fogalmakra, jellemzőkre és követelményekre, valamint a jövőbeli szabályozásra és a tervezett jogszabályi felhatalmazásra vonatkozó eddigi javaslatokat.

II. HELYZETELEMZÉS

1. Nemzetközi szakmai háttér

1.1. Előzmények

A Geopark elképzelés filozófiája először 1991-ben fogalmazódott meg. A *Digne Convention* értelmében a geoparkok létrehozásának célja a **kiemelkedő földtudományi értékekkel rendelkező területek földtani örökségvédelme és fenntartható fejlődésük lokális előmozdítása globális hálózatba való bekapcsolásukkal.**

1997-ben az UNESCO Division of Earth Sciences meghirdette az *UNESCO Geoparkok koncepcióját*. 2000-ben négy, nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő földtani örökséggel rendelkező európai terület létrehozta az **Európai Geoparkok Hálózatát (EGN)**, mely 2001-ben együttműködési megállapodást kötött az UNESCO-val.

A gyorsan növekvő hálózat, amelynek munkája már a kezdetektől fogva számos hazai szakember érdeklődését is felkeltette, olyan térségeket kapcsol össze Európa-szerte, melyek aktív együttműködéssel kívánják a közös célokat megvalósítani. A kezdeményezés sikerét mutatja, hogy az EGN jelenleg (2019. október) már 73 geoparkot fog össze kontinensünk 24 országában. Munkáját, feladatait az EGN döntéshozó testülete, a Koordinációs Bizottság határozza meg (de az üléseken egyebek mellett részt vesz az UNESCO Világörökség-programjának (IUCN) és az Örökségvédelmi Helyszínek és Gyűjtemények Programjának (IUGS) képviselője is). A bizottság évente két alkalommal, tavasszal és ősszel tart ülést, amelyekre mindegyik EGN tag geopark két főt köteles delegálni. A Koordinációs Bizottság munkáját egyre hangsúlyosabban segítik az ún. munkacsoportok, amelyeknek tagjai különböző tematika mentén végeznek tevékenységet:

- *Földtani veszélyforrások munkacsoport;*
- *Vulkáni geoparkok munkacsoport;*
- *Ősmaradványok munkacsoport;*
- *Bányászati munkacsoport;*
- *Tengerparti területek munkacsoport;*
- *Kulturális örökség munkacsoport;*
- *Oktatási munkacsoport;*
- *Turisztikai munkacsoport;*
- *Az ENSZ által meghatározott fenntarthatósági célok teljesüléséért felelős regionális munkacsoport;*
- *EGN/GGN finanszírozási munkacsoport.*

Az EGN működésének pénzügyi hátterét egyrészt a tagok biztosítják, másrészt a közös projektekhez az Európai Unió fejlesztési forrásait veszik igénybe.

2004-ben az akkor már 17 tagúvá bővült EGN 8 kínai nemzeti geoparkkal együtt alapította meg a **Nemzeti Geoparkok Globális Hálózatát (GGN)**, melynek következtében az EGN a GGN mintaadó regionális szervévé vált. A GGN hálózathoz 2019 októberében 38 ország 140 geoparkja tartozik, melyeknek mindegyike az UNESCO Globális Geopark elismerés birtokosa is egyben.

2013-ban az UNESCO elfogadta a GGN-nél addig fennálló intenzív kapcsolatának hivatalossá tételére vonatkozó javaslatot. Mindezek után, közel 20 éves intenzív érdekérvényesítő munka és számos esetben alulról jövő, sikeres geopark-hálózati építkezés eredményeként, az UNESCO 38. Általános Konferenciáján, 2015. november 17-én született meg a döntés a **Nemzetközi Földtudományi és Geoparki Program (IGGP)** létrehozásáról, melynek egyik alappillére az **UNESCO Globális Geoparkok** alkotják. Minden UNESCO

Globális Geoparknak kötelezettsége a GGN tagság és az ezen belüli hálózati munka, de hivatalos UNESCO tevékenységüket a nemzeti UNESCO bizottságokon keresztül végzik.

1.2. Működési és szabályozási keretek

Az UNESCO Globális Geoparkok működését az *IGGP alapszabálya* (Statutes of the International Geoscience and Geoparks Programme), illetve az ehhez kapcsolódó *UNESCO Globális Geoparkok alapszabálya és működési irányelvei* (Statutes and Operational Guidelines of the UNESCO Global Geoparks) c. dokumentumok szabályozzák.

A formális jelentkezési folyamatot megelőzően az aspiráns geopark szervezete az UNESCO Globális Geopark cím megszerzése érdekében a saját UNESCO Nemzeti Bizottságán keresztül köteles hivatalosan jelezni jelentkezési szándékát az UNESCO-nál (rövid összefoglaló, hogy mely területen, milyen szervezeti keretek között működik a geopark, miért kívánja elnyerni az UNESCO elismerést stb.). Későbbiekben, amennyiben a Nemzeti Bizottság megküldi az UNESCO által meghatározott tartalmú és formájú pályázati dokumentációt az UNESCO párizsi székhelyére, első körben az UNESCO Globális Geopark Tanács véleményezi azt. A pályázati anyag pozitív elbírálása esetén az UNESCO két független, külföldi értékelő szakértőt delegál, akik meglátogatják az aspiráns geoparkot, és a helyszínen ellenőrzik a pályázati dokumentációban leírtak megvalósulását, illetve egyebek mellett felülvizsgálják az ún. önértékelési dokumentációt is. A látogatást követően a szakértők értékelési jelentést (Evaluation Mission Report) állítanak össze, amelyben többek között javaslatot tesznek az aspiráns geopark befogadására (adott esetben ajánlások megfogalmazása mellett), illetve a jelentkező esetleges elutasítására. Második körben erről hoz döntést az UNESCO Globális Geopark Tanács: támogatás esetén az UNESCO főigazgatója írja alá a befogadást igazoló oklevelet, és a geopark ettől kezdve jogosult használni az UNESCO Globális Geopark címet, illetve a kapcsolódó logót. Amennyiben az aspiráns geopark elnyeri az UNESCO Globális Geopark címet, a továbbiakban az UGG-cím 4 évenként esedékes újraértékelési eljárásának lefolytatása, az elismerés használatának további engedélyezése vagy esetlegesen az attól való megfosztás a nemzetközi szervezet hatáskörébe kerül.

Az UNESCO Globális Geoparkok mindegyike köteles belépni a **Globális Geopark Hálózat Szövetségbe** (Global Geoparks Network Association), amely – nonprofit szervezetként – a nemzetközi jog alapján, Franciaországban bejegyzett jogi személy. A Szövetség saját alapszabályában egyebek mellett előírja a koordinációs bizottsági üléseken, illetve közgyűléseken történő **kötelező részvételt** is (az EGN koordinációs bizottságába minden geoparknak két-két főt, a GGN Szövetség közgyűlésébe egy-egy főt kell delegálnia).

A GGN Szövetség éves **tagdíjfizetési kötelezettséget** is előír a tagoknak (ez jelenleg 1500 euró/év): ezt az összeget a Szövetség átutalja az UNESCO e célra elkülönített számlájára, amelyet a nemzetközi szervezet az IGGP-vel kapcsolatban felmerülő feladatok finanszírozására használ fel. Az EGN tagsággal járó anyagi kötelezettség az ún. **promóciós díj**, amelynek összege évente 500 euró, és egyebek mellett az összes európai geoparkban terjesztett, angol nyelvű European Geoparks Magazine-ban történő megjelenést, az előállítás, terjesztés költségeit, a europeangeoparks.org weboldal üzemeltetését, illetve nemzetközi promóciós felületeken, vásárokon stb. történő megjelenést fedezi.

Fontos leszögezni, hogy az UNESCO Globális Geopark cím nem jelent újabb, önálló védettségi kategóriát és nem kapcsolódik hozzá működési támogatás sem. Ugyanakkor, mint láthattuk, jelentős tagdíjfizetési kötelezettséget von magával, amiért cserébe a tagok nemzetközi szakmai és promóciós megjelenési lehetőséget és komoly hálózati kapcsolatrendszerhez, nemzetközi pályázati forrásokhoz való hozzáférést kapnak.

A dinamikusan fejlődő nemzetközi geoparki hálózat tagjai folyamatosan figyelemmel kísérik egymás működését, tevékenységét, látogatóik figyelmét kölcsönösen felhívják egymás értékeire, programjaira, szakmai tevékenységére. „**Legjobb gyakorlat**” modelleket és minőségi követelményeket dolgoznak ki a geoparki termékekre, szolgáltatásokra és tevékenységekre. A hálózatokon belüli együttműködés révén jelentős földtudományi értékek válnak ismertté az egész világon, miközben ezek a területek más geoparkok szakértelmét és tapasztalatait is a saját hasznukra tudják fordítani. Ez különösen fontos a fejlődő országokban, ahol a geoparkokban kialakított fenntartható turizmus megélhetési lehetőséget teremt a helyi közösségeken belül.

Páratlan években rendszeresen megrendezésre kerül az Európai Geopark Konferencia, páros években pedig a Globális Geopark Konferencia, amelyen a hazai UNESCO Globális Geoparkok képviselői is részt vesznek, előadásokat tarthatnak.

2. Geoparkok Magyarországon

2.1. A jelenleg működő geoparkok bemutatása

Az UGG Hálózat jelenlegi magyarországi tagjai:

- Bakony–Balaton UNESCO Globális Geopark (BBG, 151 település),
- Novohrad–Nógrád UNESCO Globális Geopark (NNG, határon átnyúló geopark, 64 magyarországi és 28 szlovákiai település).

A két geopark alapítási és működtetési körülményei igen eltérők. A Bakony–Balaton UNESCO Globális Geopark alapító és irányító, fenntartó szervezete a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság. A Novohrad–Nógrád UNESCO Globális Geopark alapítása alulról jövő, szlovák-magyar kistérségi kezdeményezéshez kötődik, irányítását és fenntartását a címet birtokló Novohrad–Nógrád Nonprofit Kft. végzi. Magyar oldali társadalmasítását a Nógrádi Geopark Egyesület segíti. A NNG működését a határon átnyúló jelleg okán a szlovákiai partnerszervezettel való kapcsolata és a két ország részben eltérő jogszabályi környezete is befolyásolja.

Az UNESCO Globális Geopark cím elnyerésének következményeként jól érzékelhető a területek ismertségének, a látogatók számának növekedése, amely természetesen megnyilvánul a bevételek terén is. A geoparki térségekbe számos esetben kimondottan a geoparki elismerésnek köszönhetően érkeznek kisebb-nagyobb csoportok, akár külföldről is. A nemzetközi szervezetek által kínált lehetőségek (geoturisztikai kínálat bemutatása konferenciákon, turisztikai vásárokon, közösségi rendezvényeken stb.) ugyancsak érzékelhető módon erősítik a terület ismertségét. Mindez akkor tud hatékonyan működni, ha a geoturisztikai kínálatot, mint önálló terméket, a geoparki identitást, mint markáns és erős márkanévet hatékonyan kommunikálja a fenntartó szervezet.

A Bakony–Balaton UNESCO Globális Geopark

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság (BfNPI) szervezeti rendszerében működő BBG összesen 3244 km²-es területe a Kis-Balaton tájegység kivételével magában foglalja a Balaton-felvidéki Nemzeti Park területét, valamint a Magas-bakonyi Tájvédelmi Körzetet, a Somló Tájvédelmi Körzetet és Fonyód térségét, továbbá felölel nyolc földtani jelentőséggel bíró természetvédelmi területet is. A BfNPI 14 bemutatóhelye közül 7 részben vagy egészben a földtudományi értékek köré szerveződött. A geopark földtudományi szempontból legjobban

feltárt, több mint százötven éve kutatott része a Balaton-felvidék, ahol többek között Európa egyik legsűrűbb vulkánmezője is található. Ezen belül a földtani, vulkanológiai és felszínalaktani adottságairól nevezetes Tihanyi-félsziget elnyerte az Európa Diplomát is.

A geoturisztikai bemutatási tevékenységet földtudományi tematikájú tanösvények, valamint a BfNPI és partnerei által indított, népszerű geotúrák egészítik ki. Kiemelendő az aktív szemléletformáló tevékenység is, aminek keretében rendszeresen szerveznek különböző programokat, vetélkedőket diákok számára. A BfNPI által elnyert pályázatoknak köszönhetően jelentős földtudományi természetvédelmi beavatkozások is történnek a geoparkban. Ezek közül a kőtengerek, földtani alapszelvények, földtudományi vonatkozású természetvédelmi területek komplex felújítását kell elsősorban megemlíteni. A helyi közösségek bevonására jelentenek példát az országban máig egyedülálló, nyílt geotúra-vezetői tanfolyamok, a földtudományi, természetvédelmi és szállásadókkal, vendéglátó egységekkel való geoturisztikai célú együttműködések, valamint a helyi termelők részére kiírt Bakony-Balaton Geopark Termék Védjegy is.

A Novohrad-Nógrád UNESCO Globális Geopark

A Novohrad–Nógrád Nonprofit Kft. által működtetett, határon átnyúló Novohrad–Nógrád UNESCO Globális Geopark összesen 1619 km²-en terül el. Felöleli a Cserhát, a Karancs- és Medves-vidék, valamint a szlovákiai Cseres-hegység egy részének vonulatait. Részben ezen a területen alakították ki korábban a Karancs-Medves és a Kelet-cserhádi Tájvédelmi Körzetet, valamint az Ipolytarnóci ősmaradványok természetvédelmi területet, a Márkházapusztai fás legelő természetvédelmi területet, a Maconkai-rét természetvédelmi területet, illetve a szlovákiai Cseres-hegység Tájvédelmi Körzetet (Chránená Krajinná Oblast' Cerová vrchovina). A térség hegységeinek, dombágainak jelentős részét a miocén rio-andezit- és pliocén bazaltvulkanizmus alakította, másutt az uralkodó homokkő és egyéb üledékes kőzetek sem hagyhatók ki az érdekességek sorából. A geopark földtudományi szempontból legjobban feltárt, több mint százötven éve kutatott része az egykori erdőket, vízparti élőhelyeket elpusztító, és az ott élő állatok lábnyomainak sokaságát megőrző miocén riolitvulkanizmus Európa Diplomás ipolytarnóci bemutatóhelye.

A vulkáni kúpok legtöbbször várromok koszorúzzák: Fülek, Somoskő, Salgó, Ajnácskő, Szandavár, Hollókő, Buják nem csak az emberi történelem tanúi, de falaikban a környező terület kőzeteit is tanulmányozhatjuk. A földtörténeti múlt képződményei a kőbányákban is előbukkannak: Sámsonházán például egy Strombolihoz hasonló vulkán belseje tárul fel. Ennek a geoparknak a területén is vannak bazaltorgonák, valamint hajlott és egyenes oszlopsorok, mind bazaltból, mind andezitből.

A NNG két látogatóközpontot üzemeltet (Salgótarján), rendszeresen indít geotúrákat, és megvalósít más, a földtudományi természeti értékeket népszerűsítő és bemutató rendezvényeket is. Számos földtudományi, ipartörténeti, bányászati értéket felfűző, geoparkos arculatú ismertető táblákkal ellátott tanösvény került kialakításra, gyakran a Bükki Nemzeti Park együttműködésével. A geopark területén található a miocén időszak számos fontos földtani alapszelvénye. A terület geodiverzitását gazdagítják a különböző keletkezésű barlangok is.

2.2. A geoparkokra vonatkozó hazai szabályozás, tervezés

A geoparkokról jelenleg nincsen a magyar jogrendben szabályozás. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) rendelkezik a földtani természeti értékek általános védelméről és nevesít egyes védett természeti terület (pl. nemzeti park, természeti emlék), **földtani természeti érték** (pl. védelemre alkalmas földtani alapszelvény, képződmény, védett ásvány és ősmaradvány lelőhelye, barlang) kategóriákat, de **nem nevesíti a geoparkot**. A jogszabály rendelkezik a táj védelméről, és a védett természeti területekkel összefüggésben a *natúrpark* fogalmáról (4. § q), valamint a natúrpark elnevezés használatához való hozzájárulásról (63/A §) is.

A földtani alapszelvények és képződmények védetté nyilvánításáról szóló 55/2015. számú FM rendelet a természeti értékhez (földtani alapszelvény, földtani képződmény) **védőterületet** rendel (természeti emlék).

A védett földtudományi természeti értékek a nemzeti geoparkok magjai lehetnek. Kívánatos, hogy a meglévő és a leendő geoparkok minél több ilyen természeti emléket tartsanak, mert egyrészt ezek bősége biztosítja a terület alkalmasságát, másrészt az országos védettség egyben minőségi védjegyet is jelent.

A geoparkokra vonatkozó első hazai központi intézkedés 2016-ban történt. A természetvédelemért felelős illetékes kormányzati szerv – akkor a Földművelésügyi Minisztérium Környezetügyért Felelős Helyettes Államtitkársága – az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága (továbbiakban: UMNB) kezdeményezésére létrehozta a **Magyar Geopark Bizottságot** (továbbiakban: Bizottság), amely koordinálja hazánkban az UNESCO Földtudományi és Geopark Programját (IGGP), és felelős annak működtetéséért. Az UMNB az IGGP nemzeti kapcsolattartójaként az UNESCO párizsi központja felé a Bizottság elnökét és titkárát nevezte meg. A Bizottság angol nyelvű megnevezése: Hungarian Geoparks Committee.

A Bizottság hatásköre jelenleg azokra a geoparkokra terjed ki, amelyek már birtokosai, pályázói vagy várományosai az UNESCO Globális Geopark címnek. Ezek tekintetében az ügyrendjében részletezett véleményezési, javaslattevési és – a tagságra pályázó geoparkok számára kötelező érvényű – döntéshozó jogkörrel rendelkezik.

A hazai UNESCO Globális Geoparkok működése során bebizonyosodott, hogy a geoparki szerveződési forma a földtudományi természeti értékekre alapozott geoturizmus, és az erre épülő egyéb kezdeményezések révén jelentős térségfejlesztési eszköz lehet. Földtudományi örökségünk közösségek bevonásával történő megőrzésére, bemutatására és az erre alapozott geoturisztikai kínálat kiépítésére több hazai térségünkben is komoly szándék mutatkozik. Az ország méreteinél fogva azonban véges a létrehozható és működtethető UNESCO Globális Geoparkok száma. Annak érdekében, hogy a geoparki célkitűzések több helyen, megfelelően szabályozott keretek között bontakozhassanak ki, javasolt megvizsgálni egy „nemzeti geopark” szint létrehozásának lehetőségét. A globális hálózat mellett, de attól nem teljesen függetlenül működtethető nemzeti geopark-hálózat alkalmas lehet arra, hogy lényegesen több, viszonylag kisebb kiterjedésű terület is bevonható legyen az ilyen típusú térségi összefogásba.

2.3. A natúrparki működés tapasztalatai Magyarországon

A hazai gyakorlatban a natúrparkok alulról jövő kezdeményezésként, a helyi közösségek összefogásával jönnek létre a tájban rejlő értékek megőrzése és fenntartható hasznosítása érdekében, a natúrpark név használatához pedig a természetvédelemért felelős miniszter járul hozzá. E hasonlóságok okán érdemes a natúrparki tapasztalatok áttekintése.

A natúrparkok működésében eltérő, és időben változó súllyal vannak jelen a natúrparki működés négy pilléréhez köthető tevékenységek, ezeket a helyi adottságok és az esetenként eltérő fenntarthatósági stratégiák által meghatározott sokszínűség jellemzi. Így a közösségfejlesztőtől a turisztikai és foglalkoztatási projekteken keresztül a környezeti szemlélet-formálásig a legkülönbözőbb tárgyú és finanszírozású projektek megvalósításában vesznek részt, egymástól eltérő mértékben és intenzitással.

A tevékenységük középpontjába a természetvédelmi szolgáltató tevékenységet, illetve természetközeli gazdálkodást helyező natúrparkok jellemzően alapítványi, közalapítványi; míg a turisztikai hálózatépítésre, önkormányzati igények szerinti pályázati projektek megvalósítására fókuszáló szervezetek túlnyomórészt egyesületi formában működnek. Akadnak példák arra is, hogy az egyesületi, alapítványi formában működő „munkaszervezet” mellett térségi nonprofit kft-eket is alapítottak a natúrparkok létrehozói. Van, ahol a munkaszervezet jelentős gazdálkodó szervezetnek számít.

A natúrparki működés négy pillére:

- 1. pillér: A természeti és kulturális örökség védelme*
- 2. pillér: Környezeti nevelés, szemléletformálás*
- 3. pillér: Ökoturizmus és rekreáció*
- 4. pillér: Vidékfejlesztés*

Fontos hasonlóság a natúrparki és a geoparki kezdeményezés között, hogy **egyik sem jelent új területi védettségi kategóriát, illetve létrehozásukkal nem jön létre automatikusan új védett terület.**

2.4. SWOT elemzés

A geoparkok rendszerével kapcsolatos hazai helyzetet SWOT-elemzés keretében foglaljuk össze és értékeljük.

ERŐSSÉGEK

- a geoparkok és a geoturizmus holisztikus jellege (a földtudományi, ökológiai és kultúrtörténeti örökség együttesen történő kezelése);
- széleskörű helyi, illetve térségi együttműködésen alapuló tevékenység;
- a természetvédelem, bemutatás, geoturizmus és a vidékfejlesztés egészséges aránya, s ezzel összefüggésben megfelelő társadalmi támogatottság;
- meglévő együttműködés a helyi, térségi és országos természetvédelmi szervezetekkel, valamint vidékfejlesztési szervezetekkel;
- kiváló együttműködés az Európai Geopark Hálózat és az UGG Hálózat tagjaival, hazai és nemzetközi földtudományi intézményekkel.

GYENGESÉGEK

- személyi erőforrások szűkössége;
- biztos pénzügyi háttér hiánya, s ezzel összefüggésben bizonytalan szervezeti fenntarthatóság;
- a helyi struktúrákba való változó jellegű és mértékű beágyazottság;
- a geoparkokra vonatkozó hazai jogi szabályozás teljes hiánya.

LEHETŐSÉGEK

- a geopark-mozgalom kedvező irányú fejlődése az elmúlt években, kedvező európai példák;
- a földtudományi tematika hangsúlyos, újszerű és közérthetően megfogalmazott megjelenése a különböző kommunikációs felületeken (bolygónk fejlődésének dinamizmusa, a ma látható táj történetének láttatása geológiai időskálán, a tájképi elemek kialakulásának és változásának földtudományi háttere stb.);
- az érintett terület új identitást kap, amelyre a helyben élők büszkék lehetnek;
- helyi erőforrások hatékony mozgósításának képessége;
- egyértelmű fejlődési irányok meghatározása, a természetvédelem, a vidékfejlesztés és az ökoturizmus rendszerében való megfelelő pozicionálás;
- a geopark tevékenységén keresztül a térségi együttműködési kultúra javulása;
- a fejlesztési célok elérése érdekében pályázati lehetőségek magas fokú kihasználása;
- a kommunikációs tevékenység fejlesztése, a társadalmi ismertség növelése;
- a geoparkok tájvédelemben, ökoturizmusban, térségfejlesztésben betöltött szerepének növelése;
- az állami természetvédelemmel és a naturparki hálózattal való együttműködésben rejlő szinergiák kihasználása;
- a felnövekvő generációk figyelmének hangsúlyosabb ráirányítása természeti értékeink fontosságára, a lakóhelyi környezet megismerésére és ezen keresztül a szülőföldhöz való kötődés erősödése.

VESZÉLYEK

- a működés tekintetében önkormányzati dominancia, kiszámíthatatlan együttműködői partnerségi környezet;
- együttműködő partnerek passzivitása (a partnerség beszűkülése néhány „aktív résztvevőre”);
- profilidegen, illetve túl intenzív tevékenységek végzése a gazdasági finanszírozhatóság érdekében;
- a célzott pályázati források megnyílásával olyan kezdeményezések is szülehetnek, amelyek rossz irányba vihetik a mozgalom fejlődését.

III. NEMZETI GEOPARK KONCEPCIÓ

A Nemzeti Geopark Koncepció célja, hogy a szakmai és szervezeti-működési keretek részletes felvázolásával és a szükséges szabályozási feladatok előkészítésével elősegítse a hazai geopark-mozgalom szakmailag megalapozott fejlődését, a geoparkok természetvédelemben, vidékfejlesztésben, turizmusban betöltött szerepének erősítését, illetve, hogy megfogalmazza a geoparkok lehetséges közös értékrendjét, így lehetővé téve egyfajta minőségbiztosítást.

3. A nemzeti geopark fogalma, céljai, jellemzői

3.1. A nemzeti geopark definíciója

A nemzeti geopark a földtudományi természeti és a kulturális örökséget középpontba helyező, a helyi közösségek (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett lakosság) összefogásának eredményeként létrejövő geoturisztikai célú együttműködés, amely terület- és vidékfejlesztési célok megvalósításához is hozzájárul.

3.2. A nemzeti geoparkok alapvető célkitűzései

A nemzeti geoparkok az érintett terület földtudományi természeti és kulturális örökségének megőrzése, valamint a helyi gazdaságnak a meglévő adottságok bázisán történő fejlesztése, ezen belül is kiemelten a geoturizmus megerősítése érdekében fejtik ki tevékenységüket, hozzájárulva:

- a földtudományi örökség megismertetéséhez a helyi közösségek és tágabb értelemben véve hazánk lakossága, illetve a Magyarországra érkező látogatók körében, ezáltal pedig természeti környezetünk és táji értékeink fontosságának tudatosításához;
- az érintett terület természeti és kulturális örökségének, értékeinek, kultúrájának megőrzéséhez és fenntartható hasznosításához;
- a lakóhelyhez és tájhoz való kötődés erősítéséhez;
- a foglalkoztatás növeléséhez;
- a lakosság életminőségének javításához;
- a tudatos, táji adottságokkal összhangban lévő, fenntartható vidékfejlesztéshez;
- a térség vendégéjszaka-számának növeléséhez;
- a keletkező bevételek helyben tartásához.

3.3. A nemzeti geoparkok főbb tevékenységi körei

1. A földtudományi természeti és a kulturális örökség megőrzése

A földtudományokhoz kapcsolódó, megőrzésre érdemes természeti, kulturális, bányászati, ipartörténeti értékek, tájkarakter elemek és tájértékek nevesítése, védelme, a helyi közösség velük összefüggő tudásának, ismereteinek és gyakorlatainak megőrzése, hasznosítása.

2. Környezeti nevelés, szemléletformálás

A földtudományi természeti örökség jelentőségének, továbbá a megőrzésére és fenntartható hasznosítására irányuló jó gyakorlatoknak a bemutatásán keresztül az érintett lakosság és a

geopark területére érkező látogatók környezettudatosságának, értékalapú gondolkodásának fejlesztése.

3. Vidékfejlesztés

A térség földtudományi természeti és kulturális örökségén, valamint táji adottságain alapuló, azok fenntartható hasznosítására irányuló fejlesztések támogatása a helyi közösségek aktív részvételével (pl. megőrzést, bemutatást támogató infrastruktúra fejlesztése, gazdasági együttműködések, helyi szolgáltatások, szálláshelyek, vendéglátás kihasználtságának bővülése).

4. Földtudományi értékek bemutatása, geoturizmus

Az érintett táj szépségére, harmóniájára, földtudományi természeti és kulturális adottságaira, sajátos értékeire, egyediségére építő kínálat megfogalmazása, ehhez kapcsolódó termékfejlesztés, desztinációépítés, infrastrukturális háttér kialakítása és fenntartása, együttműködések kialakítása.

4. A nemzeti geopark létrehozásának feltételei

4.1. Szakmai feltételek

- A nemzeti geopark területe jelentős mértékben természetközeli állapotú, összetartozó földrajzi és táji egységet alkot;
- a területe összefüggő, azaz nem elkülönülő részterületekből álló;
- a benne részt vevő települések közigazgatási területének lehetőleg az egészére, vagy a településen belül földrajzilag jól lehatárolható részterületére kiterjedő (az utóbbiak jellemzően pl. egyes nagyvárosok, országos jelentőségű védett természeti területek kifejezetten a geopark igényeihez köthető részei lehetnek);
- a működtetés szempontjából fenntartható nagyságú;
- a területén található települések nem részei más nemzeti geoparknak;
- legalább 5 település teljes közigazgatási területét magában foglalja;
- teljes területe Magyarország közigazgatási határain belül fekszik;
- országos vagy nemzetközi viszonylatban gazdag, vagy egyedülálló földtudományi természeti és kulturális örökséggel rendelkezik;
- a földtudományi értékek előfordulása független tudományos szakértők által, számszerűleg, és természetvédelmi jelentőségüket tekintve is igazolt;
- területének egy része vagy egésze közösségi, országos, vagy helyi szintű természetvédelmi oltalom alatt áll;
- amennyiben a tervezett nemzeti geopark egy része természetvédelmi oltalom alatt áll, törekedni kell arra, hogy az együttműködésbe vonják be valamennyi települést, amelynek területét a védett természeti terület érinti;
- a nemzeti geopark területe nem eshet egybe teljes terjedelmében valamely védett természeti terület teljes területével;
- a nemzeti geopark területének világörökségi (várományos), Natura 2000, Bioszféra rezervátum területekkel való részleges átfedése megengedett;
- a nemzeti geopark területe csak geo-natúrpark esetén lehet teljesen azonos natúrpark teljes területével, egyéb esetben csak a részleges átfedés megengedett;
- a nemzeti geopark alkalmas a földtudományi természeti és kulturális örökségen alapuló, azt bemutató, és fenntartásához hozzájáruló geoturizmusban való részvételre;

ehhez rendelkezik a szükséges turisztikai infrastruktúrával, vagy törekszik annak kialakítására;

- megnevezése nem egyezhet meg országos jelentőségű védett természeti terület nevével;
- területén törekszenek a természeteshez közeli tájjelleg és a hagyományos tájhasználat védelmére, megőrzésére, visszaállítására.

4.2. A nemzeti geopark munkaszervezete

A nemzeti geopark létrehozása döntően alulról jövő kezdeményezés eredménye, amely a térségben működő önkormányzatok, civil szervezetek, egyesületek, vállalkozások és más szervezetek, valamint az ott lakó magánszemélyek közös szándékán alapul. A nemzeti geopark képviselőjét a nemzeti geopark munkaszervezete (a továbbiakban: **munkaszervezet**) látja el, amely koordinálja és/vagy végrehajtja a nemzeti geopark működtetésével kapcsolatos operatív feladatokat.

A munkaszervezeti feladatok ellátása céljából létrehozható új, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, vagy megbízható már létező, működő szervezet. Munkaszervezeti feladatokat olyan szervezet láthat el, amely számára ez a tevékenység nem jár jogszabályba ütköző kötelezettséggel, illetve amelynek működési formája és tevékenysége összeegyeztethető a geoparki célokkal.

A munkaszervezet tekintetében a legcélszerűbb működési formát a jogszabály alapján bejegyzett **egyesület** vagy **alapítvány** jelentheti, tekintettel arra, hogy ezek a civil szervezeti formák a legalkalmasabbak a különböző működési sajátosságú szereplők (pl. önkormányzatok, nemzeti park igazgatóságok, gazdasági társaságok, magánszemélyek) együttműködésének megvalósítására, különféle támogatási források befogadására és a tagság igény szerinti bővítésére. A szervezet létrehozásába javasolt bevonnani a nemzeti geopark működtetésében részt venni kívánó önkormányzatokat, illetve együttműködési megállapodást kötni a térségben illetékes nemzeti park igazgatósággal és a földtudományi értékek bemutatásában jelentős szereppel bíró gazdasági társaságokkal (pl. erdészetek).

A nemzeti geopark működtetésével már létező **natúrparki munkaszervezet** is megbízható, amennyiben a natúrpark területét érintően, és egyben a meglévő natúrpark tevékenységének kibővítésével kívánnak nemzeti geoparkot létrehozni. Az így létrejövő geo-natúrparki szervezetnek meg kell felelnie mind a natúrparkokra, mind a nemzeti geoparkokra vonatkozó mindenkori előírásoknak.

A munkaszervezet a szakmai feltételeknek való megfelelést igazoló **szakmai helyzetfeltárást, stratégiát, valamint fejlesztési koncepciót** (együttesen: megalapozó dokumentáció) készít, amelyet minden érintett szereplő elfogad.

4.3. Az együttműködés gyakorlati megvalósítása

A nemzeti geopark létrejötte és működése a települési önkormányzatok és más térségi szereplők közötti valós együttműködésen alapul, amit a létrehozás során hivatalos formában is kinyilvánítanak. Ennek lehetséges formáiról az 5. fejezet ad bővebb tájékoztatást. A nemzeti geopark létrehozását célul kitűző partnerek kinyilvánítják, hogy

- csatlakozni kívánnak a létrehozandó nemzeti geoparkhoz;

- egyetértenek a nemzeti geopark létesítésével és céljaival;
- a nemzeti geoparkra kidolgozott szakmai koncepcióban foglaltakat elfogadják, magukra nézve – hosszú távon – iránymutatónak tartják;
- a nemzeti geoparkot az annak területére vonatkozó hatályos jogszabályoknak megfelelően fogják működtetni;
- a geoparkkal érintett, természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében különös tekintettel lesznek a természetvédelmi jogszabályok maradéktalan betartására;
- a nemzeti geoparkot hivatalosan az általuk közösen létrehozott munkaszervezet képviseli.

A nemzeti geopark létrehozását célul kitűző felek közösen minden év december 15-ig bezárólag a következő évre vonatkozó konkrét vállalásokat, feladatokat és határidőket tartalmazó **éves munkatervet** készítenek és fogadnak el, amely összhangban van a munkaszervezet által készített és az együttműködő partnerek által elfogadott stratégiával és fejlesztési koncepcióval. Az éves munkaterv alapján tevékenységüket, eredményeiket a következő évi munkaterv elfogadásával egyidejűleg közösen értékelik.

5. A nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás és visszavonása

A nemzeti geopark elnevezéshez a Bizottság javaslatára a miniszter járul hozzá abban az esetben, ha a térségi szerveződés megfelel a Koncepcióban meghatározott szakmai, szervezeti és működési követelményeknek.

A nemzeti geopark név használatához való hozzájárulás folyamata az egyeztetési és a felterjesztési szakaszból áll.

5.1. Egyeztetési szakasz

A várományos nemzeti geoparkot képviselő szervezet tájékoztatja a Bizottságot a nemzeti geopark létrehozásának szándékáról. A Bizottság meggyőződik arról, hogy a kiválasztott terület várhatóan alkalmas-e nemzeti geopark létrehozására, működtetésére. Amennyiben alapvető hiányosságokat észlel, erről haladéktalanul értesíti az érintett munkaszervezetet. Amennyiben a Bizottság nem észlel alapvető hiányosságokat, tájékoztatja a munkaszervezetet a megalapozó dokumentációval szemben támasztott részletes tartalmi és formai követelményekről.

5.2. Felterjesztési szakasz

A **Bizottság pozitív visszajelzése után** kezdetét veszi a felterjesztési **szakasz**. A várományos nemzeti geoparkot képviselő szervezet – a kialakításban részt vevő szervezetek bevonásával és egyetértésével – összeállítja a **nemzeti geopark megalapozó dokumentációját**, és **megküldi azt a természetvédelemért felelős minisztérium (a továbbiakban: minisztérium) részére**.

A megalapozó dokumentációval kapcsolatos tartalmi követelményeket a 2.sz. melléklet, az együttműködési nyilatkozat, illetve csatlakozási szándéknyilatkozat mintáját az 4.sz. melléklet tartalmazza.

A minisztérium témafelelős főosztálya – a Bizottság és a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság(ok), szükség esetén külső szakértők bevonásával – a megalapozó dokumentáció alapján megvizsgálja, hogy **teljesülnek-e a 3.sz. mellékletben meghatározott, a nemzeti geopark elnevezéshez való miniszteri hozzájárulás alapjául szolgáló szakmai kritériumok**. A minisztérium a megalapozó dokumentációval kapcsolatos hiánypótlást kérhet és helyszíni szemlére is sort keríthet. Hiánypótlásra és helyszíni bejárásra a Bizottság és a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság(ok) is tehet(nek) javaslatot.

A Bizottság és a működési területével érintett nemzeti park igazgatóság(ok) a megalapozó dokumentáció elfogadása esetén támogató nyilatkozatot állítanak ki. Nemzeti park igazgatóság támogató nyilatkozatát a munkaszervezetnek az igazgatósággal megkötött együttműködési megállapodása is kiválthatja.

GEO-Natúrpark alakítása esetén a véleményezésbe a Magyar Natúrpark Szövetség is bekapcsolódhat.

A megalapozó dokumentáció beadásakor a tervezett geoparknak már rendelkeznie kell a szakmai kritériumokkal összhangban álló, valós, dokumentált tevékenységgel, a munkaszervezetnek pedig működőképességnek kell lennie.

A felterjesztési szakasz abban az esetben tekinthető lezártnak, amennyiben a minisztérium a megalapozó dokumentációt elfogadja. A minisztérium a beérkezett dokumentáció elfogadása esetén javasolja a miniszter részére a nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulást.

A nemzeti geopark név használatához való hozzájárulás a természetvédelem hivatalos honlapján közzétételre kerül.

5.3. A nemzeti geopark elnevezés használata

A nemzeti geopark elnevezést kizárólag azok a térségi együttműködéseket képviselő szervezetek használhatják, amelyek rendelkeznek a miniszter hozzájárulásával. Az elnevezés kizárólag a kérelemben nevesített területre vonatkozóan használható.

A nemzeti geopark munkaszervezete a nemzeti geoparkhoz csatlakozott települések önkormányzatainak **„Nemzeti Geoparki település”** címet igazoló dokumentumot, a munkaszervezettel együttműködési megállapodást kötött további szervezetek részére pedig – függetlenül azok székhelyétől – **„Nemzeti Geoparki együttműködő partner”** címet adományozhat.

A munkaszervezetnek a nemzeti geopark név használatát érintő, továbbá a hivatalos elérhetőségi és képviseleti adataiban bekövetkező változásokról 30 napon belül értesítenie kell a minisztérium témafelelős főosztályát. A tájékoztatást szükséges megküldeni a Bizottság részére is.

A nemzeti geoparkoknak **kötelező tagsággal** kell rendelkezniük a Bizottságban. A nemzeti geopark a névhasználathoz való miniszteri hozzájárulást követően 1 fő teljes jogú képviselőt küldhet a Bizottság üléseire. Ezzel egyidejűleg a működési területével érintett nemzeti park igazgatóság is küld egy képviselőt, amennyiben még nincs képviselote a Bizottságban.

A nemzeti geopark évente, a munkatervében vállalt tevékenységek megvalósítását bemutató, a tagság által elfogadott (max. 2 A/4 oldal terjedelmű) **szakmai beszámolót** nyújt be a Bizottságnak a tárgyévet követő év február végéig. Amennyiben a munkaszervezet elmulasztja éves szakmai beszámolójának megküldését, és azt ismételt felszólításra sem pótolja, soron kívüli felülvizsgálat kezdeményezhető.

A megfelelő szándék és alkalmasság esetén a nemzeti geoparkok a Bizottság ajánlásával pályázhatnak az **UNESCO Globális Geopark címre**. Ennek elbírálása az UNESCO Globális Geopark Tanács hatásköre.

5.4. Felülvizsgálat

A névhasználathoz való hozzájárulás meghatározott időre, 5 évre szól, ami a munkaszervezet kezdeményezésére lefolytatott **felülvizsgálat** alapján újabb 5 évre meghosszabbítható. Amennyiben a munkaszervezet a felülvizsgálatot az 5 éves időszak lejártáig nem kezdeményezi, a nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás visszavonható. A felülvizsgálatot a minisztérium végzi, együttműködésben a Bizottsággal. A felülvizsgálat során helyszíni bejárásra is sor kerülhet.

A minisztérium, vagy a Bizottság indokolt esetben **soron kívül** is kezdeményezheti a felülvizsgálat lefolytatását, amit a minisztérium végez, együttműködésben a Bizottsággal és a területileg érintett nemzeti park igazgatósággal. A soron kívüli felülvizsgálatról a minisztérium a munkaszervezetet előzetesen értesíti. A soron kívüli felülvizsgálat nem eredményezi automatikusan a névhasználati hozzájárulás meghosszabbítását. Kivétel ez alól a települési önkormányzat csatlakozása vagy kilépése okán kezdeményezett felülvizsgálat.

A felülvizsgálat minden esetben a nemzeti geopark működésének szabályszerűségére, valamint a vállalt szakmai tevékenységek fejlesztési koncepcióval és beszámolókkal való összhangjára terjed ki.

5.5. A munkaszervezethez való csatlakozás, illetve kilépés a munkaszervezetből

A munkaszervezethez azok a települési önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdasági társaság(ok) csatlakozhatnak, amelyek együttműködési nyilatkozatban vállalják a nemzeti geopark célok megvalósításában való részvételüket. Együttműködő partnerként a célok elérésében bármely szervezet közreműködhet. A munkaszervezet tagja bármikor kiléphet a szervezetből, amennyiben részükre már nem elfogadhatók az együttműködési megállapodásban foglaltak.

A **munkaszervezet tagságát érintő változtatásról** a munkaszervezet haladéktalanul köteles tájékoztatni a minisztériumot és a Bizottságot. Amennyiben a változás a nemzeti geopark megalapozó dokumentációjának tartalmát alapjaiban érinti, a minisztérium soron kívüli felülvizsgálatot kezdeményezhet, amelynek során a munkaszervezettől a megalapozó dokumentáció aktualizált változatát bekérheti.

Települési önkormányzat csatlakozása vagy kilépése esetén a minisztérium köteles felülvizsgálatot lefolytatni, amelynek során be kell kérni a munkaszervezettől a megváltozott területhez illeszkedően módosított megalapozó dokumentációt. A munkaszervezet új „Nemzeti Geoparki település” címet csak felülvizsgálatához kapcsolódóan adományozhat.

5.6. A nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás visszavonása

A nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás visszavonását a Bizottság vagy a minisztérium kezdeményezheti. A kezdeményezés alapján a minisztérium felülvizsgálatot folytat le, amelyről a munkaszervezetet előzetesen értesíti. Amennyiben a felülvizsgálat során a minisztérium az alábbiak valamelyikét tapasztalja, a nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás visszavonásáról dönthet:

- a nemzeti geopark működése a hatályos jogszabályokba, különös tekintettel a Tvt.-ben foglaltakra ütközik;
- a nemzeti geopark működése jelentősen eltér a megalapozó dokumentációban foglaltaktól;
- a nemzeti geopark működése nem felel meg a Konceptióban meghatározott szakmai, működési, szervezeti feltételeknek;
- olyan alapvető változások következtek be a nemzeti geopark tagságának összetételében (különös tekintettel a települési önkormányzatokra), amelyek veszélyeztetik a célok elérését;
- a nemzeti geoparkot hivatalosan képviselő munkaszervezet megszűnik vagy más okból a képviselőre alkalmatlanná válik, és a képviselő szervezet kérdését nem rendezik.

A nemzeti geopark név használatához való hozzájárulás visszavonását a minisztériumnak tényszerűen indokolnia kell, hivatkozva a Konceptióban nevesített okok valamelyikére.

A név használatához való hozzájárulás visszavonásáról a munkaszervezet, annak hiányában a területileg érintett valamennyi települési önkormányzat, a Bizottság, valamint a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság(ok) hivatalos értesítést kap(nak). A visszavonás ténye a természetvédelem hivatalos honlapján közzétételre kerül. A korábbival azonos, vagy azzal szoros kapcsolatot mutató új nemzeti geopark létrehozását 2 év elteltével lehet újra kezdeményezni, illetve a területen 2 év eltelté után alakulhat új nemzeti geopark.

6. A Konceptióból adódó feladatok végrehajtása

Jogalkotás

Szükséges előkészíteni a Tvt. módosítását annak érdekében, hogy abba bekerüljön a geopark fogalma, valamint az a szabályozási elem, amelynek értelmében a nemzeti geopark elnevezés a miniszter hozzájárulása esetén használható. A Konceptióban foglalt további szabályozási elemek részletes kidolgozása miniszteri rendelet keretében történhet meg a jövőben, amelynek érdekében a Tvt. felhatalmazó rendelkezéssel való kiegészítése szükséges.

A Bizottság a *geopark definíciójára* az alábbi szövegszerű javaslatot tette:

Az ország egybefüggő, jellegzetes területe, amely nemzetközi vagy országos jelentőségű földtudományi természeti értékeket tartalmaz, és amely egészére kiterjedően a helyi közösségek (önkormányzatok, társadalmi szervezetek, gazdálkodó szervezetek és az érintett lakosság) együttműködnek a geológiai változatosság védelme, a földtudományi természeti és a kulturális örökség megőrzése, bemutatása, népszerűsítése és fenntartható geoturisztikai hasznosítása érdekében.

Egyéb feladatok

Együtműködés kialakítása szükséges a nemzeti geopark elnevezéshez való hozzájárulás megszerzését tervező szervezetekkel, hogy lehetőség szerint már az előkészítési munka is a jelen dokumentummal összhangban történjen.

IV. MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet

Az UNESCO Nemzetközi Földtudományi és Geopark Programjának Alapszabálya: a nemzeti geoparkok szempontjából is fontos részek magyar nyelvű összefoglalója

Az UNESCO Globális Geopark cím megszerzése hosszadalmas folyamat, és számos szigorú kritériumnak kell hozzá megfelelni. Az alábbiakban e feltételrendszerről, valamint a globális geoparkokkal kapcsolatos szervezeti keretokről kívánunk összefoglaló áttekintést nyújtani. Így kívánjuk elősegíteni, hogy a nemzeti geoparkot létrehozó szervezetek megismerhessék az UGG címmel járó kötelezettségeket is, hiszen a feltételrendszerek összehasonlíthatósága segíti a két (nemzeti és UNESCO) szint közötti átjárhatóság megteremtését. A nemzeti geopark cím elnyeréséhez szükséges feltételeket ugyanis olyan módon alakítottuk ki e koncepció keretein belül, hogy amennyiben egy geoparki kezdeményezés a kezdetektől az UGG címet kívánja megszerezni, a nemzeti geopark cím birtokában tudja igazolni aspiráns geoparkként az UNESCO által támasztott, egy éves „de facto” geoparkként való működésre vonatkozó követelményt.

Az UNESCO Globális Geoparkok főbb jellemzői

- nemzetközi jelentőségű földtudományi örökséggel rendelkeznek,
- ezen örökséget alulról építkező módon megőrzik,
- támogatják egymást abban, hogy a helyi közösségekkel együtt a földtudományi örökséghez kapcsolódó tudatosságot erősítsék,
- fenntartható megközelítést alkalmaznak a terület fejlesztésére vonatkozóan.

Az UNESCO Globális Geoparkokra vonatkozó követelmények

Az UGG-knak olyan önálló, egységes földrajzi területeknek kell lenniük, ahol a nemzetközi földtani jelentőséggel rendelkező helyszínek és tájak holisztikus szemléletű védelme, bemutatása, kutatása, illetve fenntartható fejlesztés valósul meg. Az UGG-nak egyértelműen meghatározott határral, funkciói betöltéséhez szükséges méretű területtel, valamint független tudományos szakértők által nemzetközi jelentőségűnek minősített földtani örökséggel kell rendelkeznie.

Az UGG-knek földtani örökségüket – ahogy a terület természeti és kulturális örökségének minden más elemét is – arra kell használniuk, hogy ráirányítsák a figyelmet a társadalom előtt álló, a dinamikusan változó bolygónkkal összefüggő kulcsfontosságú kérdésekre és elősegítsék ezek tudatosítását, a társadalom általi megértését. Ilyen témák például (de nem kizárólagosan): a földtudományi folyamatok, a földtani eredetű veszélyforrások, a klímaváltozás, a természeti erőforrások fenntartható hasznosításának szükségessége, az élet fejlődése, valamint a helyi közösségek megerősítése.

Az UGG-knak a nemzeti jogszabályok által elismert irányító szervezettel kell rendelkezniük. Az irányító szervezeteknek alkalmasnak kell lenniük az UGG megfelelő kezelésére, a terület egészére vonatkozóan.

Amennyiben az aspiráns terület átfedésben van egyéb UNESCO helyszínnel (Világörökség vagy Bioszféra Rezervátum), a kérelmet egyértelműen indokolni kell, és be kell azt

bizonyítani, hogy az UGG státusz miképpen jelent hozzáadott értéket, mivel mindkettő független „márkanév”, és szinergiában vannak más elismerésekkel.

Az UGG-knak aktívan be kell vonniuk tevékenységükbe a helyi közösségeket, mint kulcsfontosságú partnereket. A helyi közösségekkel fennálló partnerség keretében egy közös kezelési tervet kell kidolgozni és végrehajtani, amely a helyi lakosság társadalmi és gazdasági szükségleteit biztosítja, megóvjá a tájat, amelyben élnek, és megőrzi kulturális identitásukat. Javasolt, hogy minden érintett helyi és regionális szereplő, hatóság képviselje magát az UGG irányításában. A terület tervezésében és kezelésében a tudományos eredmények mellett a helyi ismereteket, jó gyakorlatot is alkalmazni kell.

Az UGG-kat arra ösztönzik, hogy osszák meg tapasztalataikat, és vegyenek részt közös projekteken a **Globális Geopark Hálózat Szövetség** (Global Geoparks Network Association – GGN Szövetség) belül. A GGN Szövetségben való tagság kötelező.

Az UGG-nak be kell tartania a földtani örökség védelmére vonatkozó helyi és nemzeti jogszabályokat. Az UGG meghatározó földtudományi természeti értékeit a jelentkezőt megelőzően védetté kell nyilvánítani. Egy UGG-nak eszköznek kell lennie a földtani örökség védelmének előmozdításában helyi és nemzeti szinten. Az irányító szervezet nem vehet részt közvetlenül (eredetüktől függetlenül) olyan földtani értékek árusításában az UGG területén, amelyeket általában az ún. ásványboltokban lehet megtalálni: ősmaradványok, ásványok, polírozott és díszkövek stb. Az UGG-nak aktívan meg kell akadályoznia a földtani értékek kereskedelmét.

Az UGG területén a geológiai minták tudományos és oktatási célból történő fenntartható gyűjtése kizárólag felelősségteljes tevékenységként, az adott helyszín fenntartható kezelésének részeként engedhető meg, abban az esetben, ha ez szakmailag indokolható, és a helyszín természetes módon megújulhat.

A geológiai anyagok ilyen rendszeren alapuló árusítása kivételes körülmények között tolerálható, feltéve, hogy az UGG egyértelműen és nyilvánosan megmagyarázza, indokolja és nyomon követi az UGG legjobb lehetőségét a helyi körülmények viszonylatában. Az ilyen körülményeket az UNESCO Globális Geoparkok Tanácsa eseti alapon hagyja jóvá.

A fenti kritériumokat ellenőrzési listákon keresztül ellenőrzik az értékelés és újraértékelés során.

Az Alapszabály elérhetősége (angol nyelvű változat):

http://www.globalgeopark.org/UploadFiles/2012_9_6/IGGP_EN_Statutes_and_Guidelines.pdf

Az UGG cím elnyeréséhez szükséges pályázati folyamathoz kapcsolódó dokumentumok elérhetőek az UNESCO honlapján:

<http://www.unesco.org/new/en/natural-sciences/environment/earth-sciences/unesco-global-geoparks/application-process/>

A nemzeti geopark létesítését megalapozó dokumentáció kötelező tartalmi elemei

A megalapozó dokumentációban alá kell támasztani, hogy a Munkaszervezet által kezdeményezett program megfelel a Nemzeti Geoparkkal szemben támasztott szakmai, szervezeti és működési elvárásoknak.

Általános tartalmi elvárások

A helyzetfeltárás, a stratégia és a fejlesztési koncepció közötti logikai kapcsolatnak egyértelműnek kell lennie. A helyzetelemzésben feltüntetett problémák, veszélyeztető tényezők feloldására, illetve lehetőségek kihasználására a fejlesztési koncepcióban jól értelmezhető javaslatokat szükséges szerepeltetni. A helyzetfeltárásban csak a nemzeti geopark létrehozása, működtetése, tevékenysége tekintetében releváns információkat szükséges röviden bemutatni, tartózkodni kell a minden szempontra kiterjedő részletes térségbemutatótól.

A fejlesztési koncepcióban konkrét, ugyanakkor reálisan teljesíthető célokat kell kitűzni, amelyek megvalósítása egyértelműen nyomon követhető a megvalósuló tevékenységek által. Fontos szempont, hogy fejlesztés alatt nem kizárólag beruházások (és azon belül is nem kizárólag építési beruházások) értendők. A fejlesztési céloknak tükrözniük kell a rendelkezésre álló vagy előre tervezett források mértékét. A tervezett konkrét fejlesztéseket ütemezéssel, költségtervvel együtt, a forrásteremtés és a fenntartás lehetőségeinek feltárása mellett szükséges megtervezni. Előnyben kell részesíteni a környezetbarát megoldásokat, a fejlesztések megvalósítása során a lehetőségekhez mérten helyi erőforrásokat szükséges igénybe venni. Lehetőség szerint a fejlesztési célokat, prioritásokat települési szinten is fel kell tární, a koncepcióban be kell mutatni.

A megalapozó dokumentáció kötelező részét képezik az alábbiak:

Alapadatok

- A nemzeti geopark pontos megnevezése és logója
- A munkaszervezetet képviselő személy neve
- A munkaszervezet megnevezése, székhelyének címe, egyéb elérhetőségei

1. Helyzetfeltárás

- 1.1. *A nemzeti geopark kezdeményezés bemutatása:* csatlakozó települések felsorolása; további, jelentősebb együttműködő szervezetek felsorolása, csatlakozásuk céljának bemutatása; a nemzeti geopark létrehozásának előzményei, céljai.
- 1.2. A nemzeti geopark lehatárolását tartalmazó *térkép*, jelölve a csatlakozó településeket, a földtudományi vonatkozású, illetve a nemzeti geopark létrehozása szempontjából jelentős természetvédelmi vagy kulturális örökségi védelem alatt álló területeket, értékeket.
- 1.3. *Földtani, felszínalaktani, talajtani adottságok és értékek.* Annak bemutatása, hogy mennyire változatosak, egyediek, ritkák, vagy az adott tájra kifejezetten jellemzőek a térség földtudományi, és kapcsolódó természeti, kultúrtörténeti és kulturális örökségi értékei. Geotópok felsorolása, helyszínek bemutatása, szakmai jelentősége, szakmai szempontok szerinti kvantitatív értékelése, védettsége, megközelíthetősége, látogathatósága / bemutatathatósága.

- 1.4. Egyéb, a nemzeti geopark létrehozása szempontjából jelentős *természeti, táji adottságok és értékek* rövid bemutatása.
- 1.5. A nemzeti geopark létrehozása szempontjából releváns *társadalmi-gazdasági adottságok, együttműködések*, külön kitérve a földtudományi értékek szempontjából releváns termékekre, szolgáltatásokra.
- 1.6. A *természeti, táji, kulturális örökségi és kultúrtörténeti értékek megőrzése*. Az országos, vagy helyi szintű természetvédelmi oltalom alatt álló területek és földtudományi természeti értékek, a nemzeti geopark létesítése szempontjából fontos egyedi tájértékek és az országos, vagy helyi szintű kulturális örökségi védelmet élvező értékek és területek, valamint a szellemi kulturális örökség bemutatása. A védettséggel/megőrzéssel kapcsolatos esetleges konfliktusterületek és a megoldási lehetőségek bemutatása.
- 1.7. *Környezeti állapot*, a nemzeti geopark alapját képező földtani, felszínalaktani, talajtani értékeket és a hozzájuk kapcsolódó egyéb természeti, táji, kulturális örökségi és kultúrtörténeti értékeket veszélyeztető tényezők.
- 1.8. A földtudományi értékek, geotópok *bemutatásának* jelenlegi gyakorlata (jellemző formái, infrastruktúra, marketing, együttműködések), szerepe a térség turizmusában.
- 1.9. A földtudományi örökségvédelmi oktatás-nevelés, ismeretterjesztés és szemléletformálás lehetőségeinek, infrastruktúrájának (múzeumok, tanösvények, erdei iskolák, egyéb bemutatóhelyek), meglévő gyakorlatának (iskolai és nyilvános programok, szakvezetések, szemléletformáló kiadványok, képzések, együttműködések) bemutatása.
- 1.10. A nemzeti geopark tevékenysége szempontjából releváns, meglévő *földtudományi szakmai együttműködések, kutatások* rövid bemutatása.
- 1.11. *Összefoglaló értékelés*: az adottságok, értékek összefoglalása a fejlesztési irányvonalak kijelölésének megalapozása, a fejlesztések prioritizálása érdekében.

2. A nemzeti geopark stratégiája és fejlesztési koncepciója

- 2.1. A *munkaszervezet* bemutatása.
- 2.2. A nemzeti geopark tervezett *működtetésének és finanszírozásának* bemutatása. Humán, szervezeti, anyagi erőforrások, külön kitérve arra, hogy a földtudományi értékek védelme, a környezeti nevelés és a geoturizmus tekintetében a tervezett tevékenységeket, valamint a nemzeti geoparkhoz kapcsolódó tudományos kutatásokat milyen térségi szervezetek, szakemberek bevonásával kívánják megvalósítani.
- 2.3. A nemzeti geoparki tevékenység *nyomon követésére, monitoringjára* vonatkozó elképzelések.
- 2.4. A munkaszervezet *tervezett együttműködései* a helyi, térségi szervezetekkel és intézményekkel, más geoparkokkal, nemzeti park igazgatóságokkal, natúrparkokkal, földtudományi, természet-, illetve örökségvédelmi szervezetekkel.
- 2.5. A helyzetfeltárásban bemutatott adottságokból levezethető főbb *célok*, és a megvalósításukat szolgáló konkrét *fejlesztési elképzelések, intézkedések* bemutatása és prioritizálása (fontossági sorrendbe állítása) az alábbi tematikus bontásban:
 - 2.5.1 a természeti és kulturális örökség megőrzése
 - 2.5.2 környezeti nevelés, szemléletformálás
 - 2.5.3 fenntartható térségfejlesztés
 - 2.5.4 földtudományi értékek bemutatása, geoturizmus

- 2.6. Bemutatásra kerül, hogy a tervezett intézkedések hogyan járulnak hozzá az érvényben lévő *települési és térségi fejlesztési dokumentumokban meghatározott célokhoz, prioritásokhoz.*
- 2.7. Bemutatásra kerül, hogy a tervezett fejlesztéseket *egyeztették az érintett önkormányzatokkal, partner szervezetekkel,* indokolt esetben az érintett szakmai szervezetekkel, államigazgatási szervekkel, illetve konkrét, adott helyszínen megvalósítani tervezett beruházás esetén a terület tulajdonosával / kezelőjével.
- 2.8. Bemutatásra kerül, hogy a nemzeti geoparkhoz csatlakozó szervezetek (elsődlegesen a települési önkormányzatok) milyen módon tudnak *ténylegesen hozzájárulni a fejlesztési célok megvalósulásához.*
- 2.9. Bemutatásra kerül, milyen eszközökkel kívánják *tevékenyen bevonni a helyi közösségeket* a nemzeti geopark tevékenységeibe, programjaiba, fejlesztéseibe.
- 2.10. Bemutatásra kerül, milyen módon és eszközökkel kívánják biztosítani az egyes földtudományi értékek, geotópok *állapotának figyelemmel kísérését, károkkal szembeni megóvását, a bemutatás okozta túlterhelés elkerülését.* Tervezik-e védettségük megteremtését / a védettségi szint növelését?
- 2.11. Bemutatásra kerül, milyen tematikájú, a térség földtudományi értékeihez, adottságaihoz kapcsolódó *kutatásokat* kívánnak megvalósítani.

3. Csatolni szükséges a megalapozó dokumentációhoz

- A nemzeti geopark területén működő valamennyi települési önkormányzat, valamint a nemzeti geopark létrehozásában és működtetésében részt venni kívánó további szervezetek együttműködési szándékát igazoló, a Konceptió 4.3. pontjában felsorolt tartalmi szempontoknak megfelelő dokumentumok (aláírt együttműködési megállapodás, együttműködési nyilatkozat – ennek mintáját a 4.sz. melléklet tartalmazza).
- A nemzeti geopark név használatához való hozzájárulás iránti kérelem
- A munkaszervezet megalakulását igazoló dokumentum.

Nemzeti geopark név használatához szükséges szakmai feltételek

Földtudományi és turisztikai szakmai feltételek

- A nemzeti geopark területén több olyan földtudományi látnivaló (geotóp) található, amely tudományos szempontból, illetve társadalmi-gazdasági, vagy turisztikai jelentőség okán országos, vagy nemzetközi jelentőségűnek számít.
- A nemzeti geopark geotópjai természetvédelmi vagy kulturális-örökség védelmi oltalom alatt állnak (vagy a területével érintett nemzeti park igazgatóság kezdeményezi védetté nyilvánításukat, illetve támogatja a helyi szintű védelem alá helyezésüket), ugyanakkor bárki számára megismerhetőek, bemutatásuk biztonságosan, károkozás nélkül megvalósítható.
- A terület rendelkezik más, a természeti, táji, kulturális adottságokon alapuló, fenntartható turisztikai hasznosítást lehetővé tevő látnivalókkal is. A geotópok és más látnivalók bemutatása egymással összekapcsolva, egységes turisztikai koncepció szerint történik.
- A nemzeti geopark területi kiterjedése összhangban van azokkal a földtudományi értékekkel, amelyek megismertetését, bemutatását célul tűzik ki.
- A helyzetfeltárás megállapításai a földtudományi szakterület tekintetében a legújabb kutatások és terepi felmérések eredményeit tükrözik.

Működéssel, tevékenységgel kapcsolatos szakmai feltételek

- A földtudományi örökség kezelését és bemutatását a védelem, az oktatás, a kutatás és a fenntartható fejlődés szempontjainak együttes figyelembe vételével tervezik.
- Országos jelentőségű védett természeti területtel, világörökségi területtel vagy UNESCO Bioszféra rezervátummal való területi átfedés esetén igazolható, hogy a nemzeti geopark elnevezés használatához való hozzájárulás megszerzése a meglévő védettséghez képest hozzáadott értéket jelent.
- A nemzeti geopark tevékenysége hozzájárul ahhoz, hogy a helyi közösségek táji, természeti, kulturális örökségi és kultúrtörténeti értékekkel, tágabb értelemben vett környezetünkkel kapcsolatos ismeretei bővüljenek.
- A nemzeti geopark működése átlátható, nyomon követhető a helyben élők számára, biztosított a visszacsatolás lehetősége.
- A stratégiában foglaltak megvalósítása összhangban van a bemutatott humán és infrastrukturális adottságokkal és a tervezett finanszírozással.
- A nemzeti geopark rendelkezik olyan kapcsolatrendszerrel (elsősorban más geoparkok, nemzeti park igazgatóságok, natúrparkok, szakmai szervezetek és intézmények tekintetében), amely lehetővé teszi számára a jó példák átvételét, az információcserét, a projektszintű együttműködéseket.

A fejlesztési koncepcióval kapcsolatos szakmai feltételek

- A fejlesztési koncepciót előzetesen egyeztették az érintett önkormányzatokkal, további releváns szervezetekkel.
- A fejlesztési koncepcióban foglaltak megvalósítása a bemutatott humán, infrastrukturális adottságok és tervezett finanszírozás mellett reális.
- A helyi közösségek a tervezett intézkedések egyik kiemelt célcsoportját jelentik, a geoparki tevékenységekbe aktívan bekapcsolják a helyben élőket, a térség civil szervezeteit és a helyi önkormányzatokat.
- A tervezett fejlesztések környezeti és működtetési szempontból fenntarthatóak.

- A tervezett tevékenységekhez, fejlesztésekhez a csatlakozó partner szervezetek valóban hozzájárulhatnak; a fejlesztések eredményei nem csak a munkaszervezetre hatnak pozitívan.

Együttműködési nyilatkozat, csatlakozási szándéknyilatkozat mintája

Az együttműködési megállapodás, együttműködési nyilatkozat kötelező tartalmi elemeit a Konceptió 4.3. fejezete tartalmazza

....., mint a(z)¹ (cím:.....) képviselője nyilatkozom, hogy a(z)¹ csatlakozni kíván a(z) **Nemzeti Geoparkhoz**, egyetért a nemzeti geopark létesítésével és céljaival.

Megismertük és elfogadtuk „A magyarországi nemzeti geoparkok szakmai koncepciója” című dokumentumot.

Egyetértünk a nemzeti geopark megalapozó dokumentációjának tartalmával. A nemzeti geopark fejlesztési koncepciójában foglaltakat magunkra nézve elfogadjuk.

Kijelentjük, hogy a nemzeti geoparkot annak területére, valamint a nemzeti geopark által érintett természetvédelmi és/vagy kulturálisörökség-védelmi oltalom alatt álló területekre, értékekre vonatkozó jogszabályoknak megfelelően fogjuk működtetni.

Egyetértünk azzal, hogy a nemzeti geoparkot hivatalosan a létrehozásáért és működtetéséért felelős szervezet – mint a nemzeti geopark munkaszervezete – a(z) (cím:.....) képviselje.

Egyetértünk azzal, hogy a nemzeti geopark munkaszervezete a nemzeti geoparkhoz csatlakozott települések önkormányzatainak „**Nemzeti Geoparki település**” címet igazoló dokumentumot állíthat ki.

....., 20... .., ”

.....

¹ A nemzeti geoparkot alapító, támogató, elfogadó önkormányzatok, önkormányzati szövetség(ek), társadalmi szervezet(ek), gazdasági társaság(ok) stb. megnevezése